

COVID-19 SÜRECİNDEKİ UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Fehmi DEMİR¹, FAYSAL ÖZDAŞ²

1 Dr Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, fehma.demir@siirt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4111-0700.

2 Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, faysalozdas@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2261-9504.

Geliş Tarihi: 30.07.2020 Kabul Tarihi: 09.12.2020 DOI: 10.37669/milliegitim.775620

Öz: Bu çalışmada, Covid 19 sürecinde ilkokuldaki uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu anket formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Çalışmada tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, farklı ilkokullarda görev yapan 44 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler Covid-19 sürecinde uzaktan eğitime hazırlık yapma, öğrencilerle paylaşmada bulunma, çevrimiçi ders verme, veli ve öğrencilerle iletişime geçme ve öğrencileri izleme gibi eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir. Öğretmenler, uzaktan eğitim faaliyetlerini bilgisayar, internet, iletişim araçları ve çeşitli mesajlaşma programlarından yararlanarak, veli ve öğrencilerle iletişime geçerek, öğrencileri yönlendirip takip ederek, EBA ve çeşitli çevrim içi platformları kullanarak gerçekleştirmişlerdir. Uzaktan eğitim faaliyetlerini memnun edici, elverişsiz ve sınırlı olmak üzere üç farklı şekilde değerlendirmişlerdir. Uzaktan eğitim faaliyetlerinde alt yapı, katılım, planlama, haberleşme, belirsizlik ve EBA platformu ile ilgili sorunlarla karşılaşmışlardır. EBA platformunun alt yapısı, sürece hazırlık, sürecin planlaması, eğitimde kullanılan içerikler ve faaliyetlerin uygulanması ile ilgili önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Covid 19 süreci, uzaktan eğitim, ilkokul, öğretmen görüşleri

EXAMINING TEACHERS' OPINIONS RELATED TO DISTANCE EDUCATION IN THE COVID-19 PROCESS

Abstract:

In this study, it is aimed to examine the opinions of teachers regarding the distance education activities in primary school in Covid 19 process. The research is designed as a case study. In the research, an open-ended questionnaire form was used as a data collection tool. The data obtained were analyzed with content analysis. Typical case sampling method was used in the study. The study group of the research consists of 44 teachers working in different primary schools. According to the results of the research, teachers carried out educational activities such as preparing for distance education, sharing with students, giving online lessons, communicating with parents and students, and monitoring students during the Covid-19 process. Teachers carried out distance education activities by using computer, internet, communication tools and various messaging programs, communicating with parents and students, directing and following students, and using EBA and various online platforms. They evaluated the training activities in the Covid-19 process in three different ways: satisfactory, inconvenient and limited. They encountered problems related to infrastructure, participation, planning, communication, uncertainty and EBA platform in distance education activities. They made suggestions about the infrastructure of the EBA platform, preparation for the process, planning of the process, content used in education and implementation of the activities.

Key Words: Covid 19 process, distance education, primary school, teacher views

Giriş

Çin Halk Cumhuriyetinde ortaya çıkan Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) kısa sürede dünyadaki pek çok ülkeyi etkisi altına almıştır. Virüs, etkili olduğu ülkelerde gündelik hayatın yanı sıra kurumsal sistemlerin işleyişini de etkileyerek kurumların verdiği hizmetlerin değişmesine neden olmuştur. Türkiye’de bu dönüşümden etkilenen kurumlardan biri de eğitim kurumudur. Bütün eğitim kurumlarında Covid-19 salgınını önlemeye yönelik tedbirler alınmıştır. Bu tedbirlerin en önemlisi yüz yüze eğitime ara verilerek eğitim öğretim hizmetlerinin uzaktan eğitim ile sağlanmasıdır.

Uzaktan eğitim, öğrenci ile öğretmenin ayrı ortamlarda bulunduğu, alternatif eğitim fırsatları sağlamaya yönelik amaçlı çabaların ürünü, çeşitli öğretim ortamlarının

işe koşulduğu, öğrenci destek hizmetleriyle genişleyen özenli, sistemli bir eğitim biçimidir (Özer, 1990). Uzaktan eğitimde elektronik mektup, bilgisayarlı konferans ve internet gibi çok ortamlı sunu sistemlerinden yararlanılmaktadır. Bu araçlar ve sunu sistemleriyle eğitimciler, öğrenciler; öğrenciler, eğitimcilere ve öğrenciler, öğrencilere sorular ve cevaplar yollayabilmektedir (Kaya, 2002). Covid-19 salgını sürecinde kolay uygulanabilir bir yöntem olması ve eğitimin sürdürülebilirliğini sağlaması gibi özelliklerinden dolayı uzaktan eğitim başvurulan bir yol olmuştur.

Uzaktan eğitimin geleneksel yüz yüze eğitimden farklı özellikleri bulunmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrenci birbirinden ayrı mekânlarda bulunmaktadır. Öğretmen ve öğrenciyi bir araya getirmede ile dersin içeriğinin sunumunda iletişim araçlarından ve bilgisayarlardan yararlanılmaktadır. Bu farklılıklar, uzaktan eğitimin bireylere kendi kendilerine öğrenme olanağı sağladığı, yüz yüze eğitime göre daha esnek ve bireyin koşullarına uyarlanabilir olduğunu ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitim, bireysel bir etkinlik olmasının yanı sıra öğrenmeye güdüleme üzerine kurulur. Öğrencileri etkinleştirmek için sürekli destek vermeyi gerektirir (Kaya, 2002). Zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldıran ve kullanıcılara birçok öğrenme faaliyeti sunan uzaktan eğitim, eğitim-öğrenim faaliyetlerini sürekli bir hale getirebilme imkânı sağlamaktadır (Kınık, 2014).

Uzaktan eğitim birçok yönden önemli olanaklar sağlamanın yanında bazı yönlerden de sınırlılıkları bulunmaktadır. Uzaktan eğitimde öğrencinin sosyalleşmesi engellenmektedir. Beceri ve tutuma yönelik davranışların gerçekleştirilmesinde etkili olmakta ve uygulamaya dönük derslerden yeterince yararlanmamaya sebep olmaktadır. Kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterli yardım sağlanmamasına ve öğrencilerin teknolojiye bağımlı olmasına yol açmaktadır (Kaya, 2002). Ancak fiziki ve maddi koşulların yetersizliği sebebiyle uzaktan eğitime yönelim kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir (Kınık, 2014).

Küresel çapta yaşanan covid-19 salgını sürecinde ülkelerin aldığı önlemlerden biri de eğitim-öğretim faaliyetlerinin durdurulması olmuştur (Dikmen ve Bahçeci, 2020). 2020 yılının Mart ayı içinde okul öncesi, ilköğretim ve lise öğrencileri ile eğitimcileri adına T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, örgün eğitime ara verilmesi kararını almıştır (Yamamoto ve Altun, 2020). Covid-19 salgınından dolayı okulların tatil edilmesi ve bu sürenin uzama olasılığının yüksek olması, eğitim ile ilgili farklı senaryoları devreye koymayı zorunlu hale getirmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) çeşitli dijital ortamlar aracılığıyla eğitimin devam etmesini istemesi, uzaktan eğitimi geliştirmeyi ve yaygınlaştırmayı gündeme getirmiştir. Eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ve eğitimde uzaktan eğitim sistemlerinin kullanılması, Covid-19 salgınından önce de alternatif bir sistem olarak tartışılmıştır. Ancak milyonlarca öğrencinin evde kalmak zorunda olması eğitim hizmetlerinin uzaktan verilmesini daha da hızlandırmıştır. Bu süreçte daha önce kullanılan Eğitim Bilişim Ağı (EBA), önemli bir işlevi yerine getirmeye başlamıştır.

EBA, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen, öğrenci ve öğretmenlerin ders içeriklerine ücretsiz bir biçimde ulaştıkları, okula yardımcı kaynakların yer aldığı çevirim içi bir sosyal eğitim platformudur (Aktay ve Keskin, 2016). Milli Eğitim Bakanlığı, 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitim kararını alarak EBA'nın içeriğini zenginleştirmiş, gönüllü öğretmenler vasıtasıyla ders anlatım videolarını oluşturmuştur. Türkiye'nin gerek sosyo-ekonomik gerekse coğrafi şartları göz önünde bulundurularak internet erişiminin herkes için olamayabileceği düşünülerek TRT EBA Televizyon kanalları kurulmuştur. Bu kanallarda ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri için ders içerikleri hazırlanarak hizmete sunulmuştur. Buna ilave olarak internet aracılığıyla EBA'ya erişmek isteyen öğrenciler için de sınırlı düzeyde de olsa ücretsiz internet hizmeti sağlanmıştır (Emin, 2020).

Millî Eğitim Bakanlığı, TRT-EBA TV ve EBA üzerinden başlattığı "uzaktan eğitim" faaliyetlerini kademeli olarak bütün sınıf düzeylerinde EBA üzerinden Canlı Sınıf Platformu (CSP) ile sürdürmeye başlamıştır (Can, 2020). Öğrencilerin ve öğretmenlerin etkileşimli ders yapabilmesini sağlayan CSP, öğretmen ve öğrencilere buldukları ortamdan internet aracılığıyla bir araya gelme imkânı sağlamıştır. Başlangıçta sekizinci ve on ikinci sınıf öğrencileri ile başlayan CSP, kademeli olarak diğer sınıflardaki öğrencilerin de hizmetine sunulmuştur. Böylece uzaktan eğitim, eğitim ile ilgili bütün paydaşların hayatında önemli bir yer edinmeye başlamıştır.

Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimde öğretmenler kilit rol oynamıştır. Öğretmenler, kısa sürede hem uzaktan eğitim sistemine uyum sağlamış hem de velileri desteklemeye başlamıştır. Bu bakımdan uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenlere önemli bir görev düşmüştür. Süreci en yakından takip eden öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin ortaya konulması, uzaktan eğitim kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların niteliğine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın gerçekleştirildiği tarih itibarıyla uzaktan eğitime devam ediliyor olması ve salgının durumuna göre ilerleyen zamanlarda da eğitim öğretimde başvurulacak senaryolardan biri olarak görülmesi uzaktan eğitimi daha da önemli kılmaktadır. Mevcut uzaktan eğitim uygulamalarının değerlendirilmesi uzaktan eğitimin iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bunun yanında yüz yüze eğitime alternatif olarak düşünülen ve kurumların çeşitli yetersizliklerini gidereceği tahmin edilen uzaktan eğitimin beklenen gelişmeleri sağlayıp sağlamayacağı da merak edilen bir konudur.

Uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya konulması bu çerçevede yapılan çalışmaların değerlendirmesi açısından da önemlidir. Diğer yandan araştırma, Türkiye'de ilkokul düzeyinde uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendiren ilk çalışmalardan biri olması nedeniyle önemlidir. Araştırmada ulaşılan sonuçların, yapılan değerlendirme ve önerilerin uzaktan eğitime katkı sağlaması beklenmektedir. Bu açıdan araştırma sonuç ve önerilerinin uzaktan eğitimin geliştirilmesi, içeriklerin daha iyi hazırlanması ve sürecin daha etkili yürütülmesi bakımından

sonraki çalışmalara katkılar sağlaması beklenmektedir. Bu çerçevede bu araştırmada Covid-19 sürecinde ilkökuldaki uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç kapsamında alt amaçlara cevap aranacaktır:

1. Öğretmenlerin Covid-19 sürecinde gerçekleştirdiği eğitim faaliyetleri nelerdir?
2. Öğretmenler, Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerini nasıl gerçekleştirmektedir?
3. Öğretmenler, Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerini nasıl değerlendirmektedir?
4. Öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
5. Öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin önerileri nelerdir?

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışmasında amaç, bir takım karar ya da kararların neden alındıklarını, nasıl uygulandıklarını ve sonuçlandıklarını aydınlatmaya çalışmaktır (Yin, 2003). Nitel durum çalışmasının en belirgin özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çerçevede Covid-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin öğretmen görüşleri ele alınarak araştırma soruları çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla incelenmiştir. Böylece öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecini nasıl etkiledikleri ve uzaktan eğitim sürecinden nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu tipik durum örnekleme tekniği ile seçilmiştir. Tipik durumlar, temel özellikleri açısından evrenden farklılaşmayıp evreni temsil eden durumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Marshall and Rossman, 2006). Bu çerçevede il merkezinde temel özellikleri bakımından il merkezini yansıtabilecek ve sıra dışı olmayan üç tane ilkökul seçilmiştir. Bu üç okuldaki öğretmenlere veri toplama araçları gönderilerek soruları cevaplamaları istenmiştir.

Sonuç olarak araştırma kapsamında 44 öğretmen açık uçlu anket formunu yanıtlamıştır. Veri doyumuna ulaşıldığı kararlaştırıldığından öğretmenlerin verdikleri yanıtlar yeterli görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet			Öğretmenin Okuttuğu Sınıf				
	Kadın	Erkek	Toplam	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	Toplam
Öğretmen	25	19	44	8	8	17	11	44

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya 44 öğretmen katılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin 25’i kadın 19’u de erkek olup sekiz tanesi birinci, sekiz tanesi ikinci sınıf öğretmeni, 17 tanesi üçüncü sınıf ve 11 tanesi de dördüncü sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma için Batman İl Millî Eğitim Müdürlüğünden araştırma izni ve Mardin Artuklu Üniversitesi Etik Kurulundan 11.06.2020 tarih ve 2020/5-9 sayılı etik kurulu kararı da alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu anket formu kullanılmıştır. Açık uçlu anketler, “Açık uçlu sorular, katılımcılardan serbestçe cevap vermelerinin istenmesi durumunda tercih edilir. Yapılandırılmamış sorular olarak da bilinen açık uçlu sorularda cevaplayıcı, soruya serbestçe cevap verir. Bu tür soruların avantajı, araştırmacının beklemediği veya planlamadığı cevaplar da alabilmesi ve böylece konu hakkında daha geniş ve ayrıntılı bilgiye sahip olunabilmesidir” (Mertens, 1998. Aktaran, Büyükoztürk, 2005). Anket formu araştırma soruları doğrultusunda ve alanyazın taramasına (Bilgiç ve Tüzün, 2020; Harrison, 2019; Williamson, Eynos and Potter, 2020; Yılmaz and Banyard, 2020; Can, 2020) dayalı olarak oluşturulmuştur. Formda beş soruya yer verilmiştir. Hazırlanan anket formunun araştırma amacına ne derece hizmet ettiğini ve uygulanabilirliğini kontrol etmek amacıyla alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Formun anlaşılabilirliğini kontrol etmek amacıyla beş öğretmen ile ön uygulama yapılmıştır. Herhangi bir sorun yaşanmadığı görüldükten sonra uygulamaya geçilmiştir.

Araştırmanın iç geçerliği için uzman incelemesine başvurulmuştur. Dış geçerliğini artırmak için de araştırma süreci ve bu süreçte yapılan işlemler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu çerçevede araştırma yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, analiz edilmesi ve bulguların nasıl düzenlendiği ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliğini artırmak için bulguların bir kısmı doğrudan, geri kalan kısmı da tablolarla verilmiştir. Araştırmanın dış güvenilirliğini artırmak için araştırmacıların konuları, katılımcılar ve verilerin analiz yöntemi ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Araştırma bulguları iki araştırmacı tarafından da kodlanıp karşılaştırılarak tutarlılık hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, açık uçlu anket formları aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma soruları kapsamında hazırlanan açık uçlu anket formları öğretmenlere mail ve mesajlaşma programları aracılığıyla gönderilerek elektronik ortamda cevaplamaları istenmiştir. Katılımcılardan gelen cevaplar elektronik ortamda kayıt altına alınmıştır. Veri toplama süreci tamamlandıktan sonra katılımcı yanıtlarının yazılı dökümü çıkarılmıştır. Öğretmenlerinden elde edilen veriler, araştırmanın alt amaçları çerçevesinde incelenmiştir. Veri analizi bu yazılı döküm üzerinde yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu kapsamda veriler önce kavramsallaştırılır daha sonra, ortaya çıkan kavramlar mantıksal bir biçimde düzenlenerek veriyi açıklayan temalar saptanır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek 2013).

Veri analizine, yazılı dökümü yapılan verilerin incelenmesi ile başlamıştır. İlk aşamada veriler, araştırmacılar tarafından birbirinden bağımsız olarak araştırma soruları dikkate alınarak kodlanmıştır. Kodlama, verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılmıştır. Elde edilen kodlar anlamlı bütünlere ayrılmıştır. İkinci aşamada araştırmacılar tarafından bir araya getirilen kodlar incelenerek temalar elde edilmiştir. Üçüncü aşamada da elde edilen temalara göre kodlar düzenlenerek tanımlanmıştır. Bu aşamada elde edilen veriler yorumlanmadan sunulmuştur. Son aşamada ise tanımlanan bulgular yorumlanarak sonuçlar çıkarılmıştır.

Kodlayıcılar arasındaki tutarlılığı hesaplamak amacıyla güvenilirlik hesaplanmıştır. Bu kapsamda Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği "uyuşum yüzdesi formülü" kullanılmıştır. Uyuşum yüzdesi " $\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}} \times 100$ " ifade etmektedir. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre uyuşum yüzdesinin %70 ve üzeri olması araştırmacıların kodlama güvenilirliğini sağladığını ifade etmektedir. Araştırmada, bu formül aracılığıyla uyuşum yüzdesi 0.91 olarak bulunmuştur.

Elde edilen bulgular, araştırma amaçları kapsamında tablolaştırılarak gösterilmiştir. Bulgular tablolaştırılırken kodlar ve temalar sayısal verilerle gösterilmiştir. Ancak sayısallaştırma, genellemeler yapmak ve değişkenler arasında ilişki aramak için yapılmamıştır. Sayısallaştırma işlemi, güvenilirliği artırmak ve yanlılığı azaltmak için yapılmıştır. Katılımcıların görüşleri kodlara işlenirken ve doğrudan verilirken öğretmenler "Ö" harfi ile kısaltılarak gösterilmiştir.

Bulgular

Aşağıda, öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları çerçevesinde sunulmaktadır.

Öğretmenlerin Covid-19 Sürecinde Gerçekleştirdikleri Uzaktan Eğitim Faaliyetleri Nelerdir?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Covid-19 sürecinde gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. Öğretmenlerin Covid-19 Sürecinde Gerçekleştirdikleri Uzaktan Eğitim Faaliyetleri

Tema	Kodlar	f
Hazırlık	Alıştırmalar (etkinlikler) hazırlama (ö22, 25, 26, 41), Öğrenci ve velileri yönlendirme (ö2, 3, 8, 25, 30, 38)	10
Paylaşımında bulunma	Ödev paylaşma-gönderme (ö1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 25, 26, 28, 32, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 42, 44), EBA’da etkinlik paylaşımı (ö1, 14, 16, 26, 31, 40), Ders anlatım videolarını paylaşma (ö12, 18, 27, 43, 44), Oyun ve Etkinlik paylaşma (ö9, 18, 31, 33, 41)	44
Ders Verme	Online ders verme (ö1, 2, 6, 21, 26, 33, 35, 41), Canlı ders verme (ö4, 7, 12, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 32, 34, 35, 36, 40, 42, 43)	31
İletişim	Öğrencilerle görüşme (ö1, 10, 11, 13, 15, 18, 24, 26, 29, 30, 33, 37, 41), Velilerle iletişime geçme (ö3, 4, 6, 11, 16, 21, 26, 33, 37, 38),	23
İzleme	Ödevleri takip-kontrol etmek (ö1, 18, 35), Kitap okumayı takip etme (ö19, 29, 33, 37, 42, 44)	9

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin Covid-19 sürecinde gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim faaliyetlerinin beş temada toplandığı ortaya çıkmıştır. Bu temalar *hazırlık*, *paylaşımında bulunma*, *ders verme*, *iletişim* ve *izleme* olarak isimlendirilmiştir.

Hazırlık ile ilgili olarak öğretmenlerin etkinlikler hazırladıkları ve öğrenci velilerini yönlendirdikleri tespit edilmiştir. *Paylaşımında bulunma* ile ilgili olarak öğretmenlerin öğrencileri ödevlendirdikleri, öğrencilerle EBA üzerinden etkinlik paylaştıkları, ders anlatım videoları ile oyun ve etkinlikler gönderdikleri bulunmuştur. *Ders verme* ile ilgili olarak da öğretmenlerin çeşitli programlar aracılığıyla online ve EBA platformu aracılığıyla canlı ders verdikleri ortaya çıkmıştır. *İletişim* ile ilgili olarak da öğretmenlerin veli ve öğrencilerle görüştikleri tespit edilmiştir. *İzleme* ile ilgili olarak ise öğretmenlerin ödevleri ve kitap okumayı takip-kontrol ettikleri bulunmuştur.

Öğretmenlerin Covid-19 sürecinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerle ilgili ifade ettikleri görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Hazırlık: "...Alıştırmalar, videolar, materyaller hazırladım." (Ö22), "Whatsapp grubundan velilerle iletişime geçerek, bu vesile ile öğrencileri bu süreçte yönlendirdim." (Ö3).

Paylaşımında bulunma: "Whatsapp ve EBA üzerinden ödev paylaştım." (Ö1).

Ders verme: "Haftanın üç günü ikişer saat Zoom uygulaması ile online (canlı) ders verdim." (Ö1), "Zoom ve EBA üzerinden canlı ders anlattım." (Ö34).

İletişim: "Gerekli gördüğüm öğrencilerle de birebir telefon görüşmesi yaptım." (Ö1), "EBA canlı ders üzerinden ders verdim. Alıştırmalar, videolar, materyaller hazırladım. Öğrencilerin eğitimini takip ettim." (Ö22).

İzleme: "...Bu ödevleri kontrol ettim...(Ö1), "Whatsapp gurubu ile ödevlendirme yaptım ve verdiğim ödevleri kontrol ettim." (Ö35).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelediğinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ve velilerle iletişim halinde oldukları, uzaktan eğitimi velilerle işbirliği içinde gerçekleştirdikleri, çeşitli iletişim kanalları aracılığıyla hazırladıkları etkinlik, ödev ve oyunları yürüttükleri ve süreci takip ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu bulgulara göre öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde aktif bir şekilde çalıştıkları söylenebilir.

Öğretmenler, Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitim Faaliyetlerini Nasıl Gerçekleştirmektedir?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim faaliyetlerini nasıl gerçekleştirdiklerine ilişkin görüşleri Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3. Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitimin Nasıl Gerçekleştirildiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Öğrenciyi takip ederek	İletişim araçları ile (ö1, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 15, 18, 19, 24, 29, 33, 37, 38, 40), Mesajlaşma programları ile (ö3, 7, 8, 14, 15, 16, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 43, 44), Öğrencileri yönlendirerek (ö3), Derse katılımı takip ederek (ö6, 12, 22), Bizzat ulaştırarak (ö2), Veli ve öğrenci ile iletişim kurarak (ö4, 22, 26)	47
Teknolojiyi kullanarak	Bilgisayar kullanarak (ö1, 13, 18, 38), İnternet aracılığıyla (ö4, 7, 9, 20, 24, 38, 40, 41), EBA aracılığıyla (ö5, 14, 15, 22, 23, 26, 28, 31, 34, 36, 42, 44), Çeşitli platformlar aracılığıyla (ö3, 4, 27, 28, 30, 35, 42, 43)	32

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimi nasıl gerçekleştirdiklerine ilişkin görüşleri iki temada toplanmıştır. Bu temalar *öğrenciyi takip etme ve teknolojiyi* olarak isimlendirilmiştir. Tablo incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğu *öğrenciyi takip ederek* uzaktan eğitimi gerçekleştirdiği görülmektedir. Öğ-

renciyi takip ederek uzaktan eğitimi gerçekleştiren öğretmenlerin iletişim araçlarını kullanarak, çeşitli mesajlaşma programları aracılığıyla veli ve öğrencilerle iletişime geçerek, öğrencileri yönlendirip takip ederek eğitim verdikleri ortaya çıkmıştır. Bazı öğretmenler de *teknolojiyi kullanarak* uzaktan eğitimi gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlerin, uzaktan eğitimi bilgisayar ve internet aracılığıyla EBA ve çeşitli çevirim içi platformları kullanarak gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır.

Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerinin nasıl gerçekleştirdiklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler şu şekildedir:

Öğrenciyi takip etme: “Gönderdiğim ödevleri takip ederek ve telefonla görüşmeler yaparak gerçekleştirdim.” (Ö6), “İnternet kanalları vasıtasıyla telefonla iletişim kurarak” (Ö40).

Teknolojiyi kullanarak: “İnternet üzerinden canlı dersler şeklinde” (Ö20), “Çoğunlukla Whatsapp ve EBA platformlarını kullanarak gerçekleştirdim.” (Ö23).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerini nasıl gerçekleştirdiklerine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde öğretmenlerin, hem ders işleme sürecini yürüttükleri hem de ders dışı süreci de takip ettikleri ve öğrencileri yönlendirdikleri görülmektedir. Bu kapsamda ders sürecine yönelik EBA'nın yanı sıra çeşitli çevirim içi ve mesajlaşma programlarını kullandıkları; takip, yönlendirme ve rehberlik sürecine yönelik olarak de öğrencileri ile iletişime geçip onları izleyerek uzaktan eğitimi gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Öğretmenler Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitimi Nasıl Değerlendirmektedir?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimi nasıl değerlendirdiğine ilişkin görüşleri Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4. Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitimin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Memnun Edici	Başarılı (ö4), motive edici (ö5), Olumlu (ö8, 22, 39, 41, 44), Güzel (ö10), Yararlı (ö12, 35), iyi (ö13, 29), Verimli (ö16), Önemli bir kazanç (ö23), Katılan öğrenciler için gayet verimli (ö31), Çok faydalı (ö37), Bu yıl için yeterli (ö42)	17
Elverişsiz	Sağlıklı işlemiyor (ö2), emek israfı (ö3), verimli değil (ö3, 25, 32), boşa kürek çekmek (ö14), yeterli değil (ö19, 24, 27, 30, 34, 38, 43), Vicdanı rahatlama yolu (ö33), Teknoloji bağımlılığı yarattı (ö36)	15
Sınırlı	Gayet güzel ama öğretmen çabası gerekiyor (ö1), Yetersiz olsa da olması gereken bu (ö6), Yararlı ama eksik (ö7), Güzel, fakat her evde internet yoktu (ö9), EBA TV iyiydi ama canlı dersler imkân yokluğundan kısır oldu (ö11), Gayet olumlu ama katılım düşük kaldı (ö15, 21), Okuldaki eğitim kadar olmasa da iyi (ö17, 20), Güzel ama tüm öğrenciler aynı şartlara sahip değil (ö18), Faydalı ancak bağlantı sorunu isteksizlik oluşturdu (ö26), Hiç yoktan iyi fakat herkese ulaşmamak kötü (ö28), Yeterince verimli olmasa da çocukları eğitimin içinde tuttu (ö40)	13

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimi nasıl değerlendirdiklerine ilişkin görüşleri üç tema altında toplandığı ortaya çıkmıştır. Bu temalar *memnun edici*, *elverişsiz* ve *sınırlı* olarak isimlendirilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi öğretmenlerin bir kısmının uzaktan eğitimi memnun edici bir uygulama olarak değerlendirdiği ortaya çıkmıştır. Bu öğretmenler uzaktan eğitimi başarılı, motive edici, olumlu, güzel, yararlı, iyi, verimli, yeterli olarak değerlendirmektedirler. Bunun yanında öğretmenlerin bir kısmı da uzaktan eğitimi faydalı görmekle beraber eksiklere de değinmiş ve uzaktan eğitimin sınırlı düzeyde kaldığı değerlendirmesinde bulunmuşlardır. Uzaktan eğitimi sınırlı olarak değerlendiren öğretmenlerin, süreci yararlı ama eksik, yetersiz olsa da olması gereken, yeterince verimli olmasa da öğrenciyi eğitimin içinde tuttuğu ve faydalı ancak platforma bağlanmada sorunlu olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Buna karşın bazı öğretmenlerin de uzaktan eğitim sürecini elverişsiz olarak değerlendirdiği ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim sürecini elverişsiz olarak değerlendiren öğretmenler, sürecin sağlıklı işlemediğini, emek israfı olduğunu, yeterli olmadığını ve teknolojiye bağımlılık yaptığını ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimin değerlendirilmesine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler şu şekildedir:

Memnun edici: “Bakanlığımızı çok başarılı buldum. Her türlü imkânı değerlendirdi.” (Ö4), “Öğrencileri motive ediyor.” (Ö5)

Elverişsiz: “Veli, öğrenci ve öğretmenleri gereksiz kaygıya sevk etmiştir. Emek israfı olduğunu ve verimli olmadığını düşünüyorum” (Ö3). “Genel olarak öğretmenin ve öğrencinin boşa kürek çektiği bir süreç.” (Ö14)

Sınırlı: “Çalışmalar güzel olsa da tüm öğrencilerin aynı koşullara sahip olması sebebiyle aynı düzeyde fayda görmemesi üzücü” (Ö18), “Gayet olumlu. Ancak katılım yüksek olmuş olsa amacına tam olarak ulaşırdı.” (Ö15).

Öğretmenlerin uzaktan eğitimi nasıl değerlendirdiklerine ilişkin görüşlerine baktığında, öğretmenlerin genel olarak uzaktan eğitime olumlu yaklaştıkları ve bu eğitimden memnun oldukları görülmektedir. Ancak bazı öğretmenler uzaktan eğitimden memnun olmakla beraber, giderilmesi gereken bazı aksaklıkların da olduğunu belirtmiştir. Diğer yandan bazı öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime olumsuz baktıkları ve yapılan çalışmalarını gereksiz bir çaba olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar Nelerdir?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur:

Tablo 5. Öğretmenlerin Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitimde Karşılaştığı Sorunlar

Tema	Kodlar	f
Alt yapı ile ilgili sorunlar	Sabit interneti bağlamak zorunda kalmak (ö1), İnternet erişiminin olmaması (ö7, 11, 13, 18, 22, 35, 37, 38), Bilgisayarlarının olmaması (ö11, 22, 35), Evde uygun ortamın olmaması (ö25), Teknolojik alt yapının olmaması (ö14, 25), İmkân eşitsizliği (ö18)	16
Haberleşme ile ilgili sorunlar	Veli duyarsızlığı (ö2, 4, 6, 7, 9, 18, 19, 26), Veliye ulaşamamak (ö22, 31, 38, 42), Çalışmalardan dönüt alamama (ö2, 3, 10, 21, 23, 30, 39), İletişimin kopması (ö2, 3, 23, 26, 28, 36), Bütün öğrencilere ulaşamamak (ö28, 41),	27
Katılım ile ilgili sorunlar	Öğrenci ilgisizliği (ö2, 3, 27, 44), Motivasyon düşüklüğü (ö4, 40), Derslerden soğuma (ö6, 33, 42, 43), Ders katılımının az olması (ö6, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 24, 31, 32, 34, 38, 40), Her öğrencinin internet üzerinden iletişim kuramaması (ö9), Evde eğitim görmek istememe (ö29), Hem çocuğa bakmak hem ders anlatmak (ö26), Velilerin teknoloji kullanma eksiği (ö36)	27
Planlama ile ilgili sorunlar	Ölçme değerlendirmenin yetersiz olması (ö3), Çalışmaların güncel olmaması (ö14), Ders süresinin az olması (ö22), Ders saatlerinin yaş grubuna uygun olmaması (ö25), Canlı ders saatlerinin çok erkene alınması (ö40)	5
Belirsizlik ile ilgili sorunlar	Salgın sürecinin uzaması (ö2), Sürecin net görülmemesi (ö14), Geçici bir süreç olarak görülmesi (ö25)	3
EBA Platformu ile ilgili sorunlar	Alt yapı zayıflığı (ö4, 27, 43), Bağlantı sorunu (ö5, 12, 13, 17, 20, 22, 25, 26, 31, 34, 37), Sistemin sürekli hata vermesi (ö12, 24), Ses ve görüntünün eş zamanlı olmaması (ö22, 26)	18

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlar altı tema altında toplandığı bulunmuştur. Bu temaların *alt yapı*, *haberleşme*, *katılım*, *planlama*, *belirsizlik* ve *platform* ile ilgili sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen görüşlerine göre Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerinde hem kendilerinin hem de velilerin alt yapılarının yeterli olmaması ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Kendi *alt yapı* yeterlilikleri ile ilgili olarak internet erişimlerinin sınırlı olması ve güvenilirliği şüpheli programları kullanmak zorunda kalmak gibi sorunları ifade ederken veliler ile ilgili olarak şartların eşit olmaması, evde uygun ortamın ve teknolojik araçların olmaması ile velilerin teknolojiyi kullanma eksiğinin olması gibi sorunlar ifade ettikleri bulunmuştur. *Haberleşme* ile ilgili olarak öğretmenlerin iletişim kopması, velinin duyarsızlığı, veliye ulaşamama, verilen çalışmalardan dönüt alamama ve bütün öğrencilere ulaşamama gibi sorunlara değindikleri ortaya çıkmıştır. *Katılım* ile ilgili olarak öğrenci motivasyonunun düşük olması; öğrencilerin derslere ilgisiz olmaları, derslerden soğumaları, derslere katılımın az olması, öğrencilerin evde eğitim görmek istememeleri, öğrencinin platform üzerinden iletişim

kuramamaları ve velilerin teknoloji kullanma eksiği gibi sorunlar ifade ettikleri tespit edilmiştir. *Planlama* ile ilgili olarak da öğretmenlerin mevcut ölçme değerlendirme yetersiz kalması, EBA TV'deki çalışmaların güncel olmaması, canlı ders sürelerinin kısa olması, canlı ders saatlerinin çok erken saatlere ayarlanması gibi sorunlar ifade ettikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenler *belirsizlik* ile ilgili olarak ise salgın sürecinin uzaması, sürecin ne kadar süreceğinin görülmemesi ve veli-öğrencilerin geçici bir süreç olarak yaklaşması gibi sorunlar ifade ettikleri tespit edilmiştir. *Platform* ile ilgili olarak da öğretmenlerin EBA alt yapısının zayıf olması, EBA'ya bağlanma sıkıntısı, sistemin sürekli hata vermesi ile ses ve görüntünün eş zamanlı olmaması gibi sorunları belirttikleri ortaya çıkmıştır.

Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler şu şekildedir:

Alt yapı ile ilgili sorunlar: *“Velilerde internet ve bilgisayar yokluğu”* (Ö11), *“Teknolojik alt yapının olmaması”* (Ö25).

Haberleşme ile ilgili sorunlar: *“Bazı velilerin ilgisizliği sebebiyle bazı öğrencilerime ulaşmakta zorlandım.”* (Ö26), *“Bütün öğrencilere ulaşamadım.”* (Ö28).

Katılım ile ilgili sorunlar: *“Çocukların eğitimden soğumaları, derslere katılımın çok az oluşu ve ailelerin canlı ders ödevlerini önemsemeyişi”* (Ö6), *“Yeterli öğrenci katılımının olmayışı”* (Ö40).

Planlama ile ilgili sorunlar: *“EBA'daki çalışma dosyaları pek güncel değil. Vitaminden alınmış ve güncel olmayan etkinliklerdi”* (Ö14), *“Zaman aralıklarının dar ve canlı ders saatlerinin çok erkene alınması”* (Ö41).

EBA platformu ile ilgili sorunlar: *“Canlı derslerde bağlanma sorunu yaşıyorum, EBA uygulaması sürekli hata veriyor ve öğrencilerim de sürekli sorun yaşadığını ve hata verdiğini söylüyor”* (Ö12). *“Öğrencilerin ve velilerin EBA'ya giriş konusunda sıkıntılar yaşamaları.”* (Ö37).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde hem öğretmenlerin ve hem de öğrencilerin evdeki alt yapılarının yeterli ve hazır olmaması, bütün öğrencilerin uzaktan eğitime katılmaması, yapılan planlamanın süre, içerik ve zamanlama açısından uygun olmaması, EBA platformuna sağlıklı bir şekilde bağlanılamaması ve sürecin hem geçici olarak görülmesi hem de uzaması gibi sorunlar yaşadıkları öne çıkmaktadır.

Öğretmenlerin Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Önerileri Nelerdir?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim ile ilgili ifade ettikleri önerilere ilişkin görüşleri Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6. Öğretmenlerin Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Önerileri

Tema	Kodlar	f
Alt yapıya ilişkin öneriler	EBA alt yapısı güçlendirilmeli (ö4, 12, 25, 35), Rahat girilebilecek bir alt yapı sağlanmalı (ö16, 19), EBA sistemindeki sorunları giderilmeli (ö25, 26), Kolay kullanılabilen bir programa dönüştürülmeli (ö37)	9
Hazırlığa ilişkin öneriler	Okul müdürleri öğretmenleri organize edebilir (ö1), Her öğretmene ve öğrenciye bilgisayar, tablet ve internet sağlanmalı (ö7, 13, 17, 18, 22, 23, 25, 31, 37), Derslere uygun materyal olmalı (ö14), Uzaktan eğitim ile ilgili eğitim ve seminer verilmeli (ö14, 25, 33, 36, 38), İnterneti olan öğrenciler tespit edilmeli (ö15), Bütün öğrencilere EBA giriş interneti ücretsiz olmalı (ö24), Öğrenciye ulaşım imkânları artırılmalı (ö29), Evde çalışma ortamı sağlanmalı (ö27, 43)	20
Planlamaya ilişkin öneriler	Planlama yaşa ve ihtiyaca göre yapılmalı (ö2), EBA TV yayınlarına daha çok zaman verilmeli (ö4), Dersler en az iki saat olmalı (ö6), Haftada bir saat sohbet saati olmalı (ö6), Canlı dersler daha geç olabilir (ö10, 13, 20, 21, 26), Ders süresi daha uzun olmalı (ö30), Soru çözme saatleri de olabilir (ö32), Sisteme giriş saatleri esnek olmalı (ö40), Evde yapılabilecek etkinliklere yer verilmeli (ö39)	13
İçeriğe ilişkin öneriler	EBA içerikleri daha faydalı hale getirilebilir (ö1), Reklam içeren içerikler kaldırılmalı (ö3), İçerikler, bireysel farklılıklara göre hazırlanmalı (ö9), Daha fazla ders videosu yayınlanmalı (ö28), İçerikler çocuk seviyesine uygun olmalı (ö30), Tüm Türkiye’de aynı kitaplar kullanılmalı (ö32), EBA TV zenginleştirilmeli (ö35, 37)	8
Uygulamaya ilişkin öneriler	Çalışan öğretmene ödül verilmeli (ö1), Uzaktan eğitime devam edilmeli (ö5,8), Çocukların derse katılımı zorunlu olmalı (ö6, 38), Her öğrenciyle iletişim-ulaşım olanağı sunulmalı (ö9, 22, 34, 41, 44), EBA TV devam etmeli (ö11), Canlı dersler sınıftan yapılmalı (ö42), Veli ve öğrencilere psikolojik destek verilmeli (ö11)	13

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin önerileri beş tema altında toplandığı ortaya çıkmıştır. Bu temalar *alt yapı, hazırlık, planlama, içerik ve uygulamaya* yönelik öneriler olarak isimlendirilmiştir. Öğretmenlerin *Alt yapı* ile ilgili olarak EBA’nın alt yapısının güçlendirilmesi, EBA platformundaki sorunların giderilmesi ve kolay kullanılabilen bir programa dönüştürülmesi önerilerinde buldukları ortaya çıkmıştır. *Hazırlık* ile ilgili olarak okul müdürlerinin süreci organize etmesi, öğretmen ve öğrencilere bilgisayar ve internet sağlanması, uzaktan eğitim ile ilgili öğretmenlerin eğitilmesi, öğrenciler için EBA’ya giriş için internetin tamamen ücretsiz olması, öğrenciye ulaşım olanağının artırılması ve evde çalışma ortamı sağlanmalı önerilerinde buldukları bulunmuştur. *Planlama* ile ilgili olarak öğretmenlerin planlamanın, yaş ve ihtiyaca göre yapılması, televizyon yayınlarına daha çok zaman verilmesi, ders sürelerinin artırılması, soru çözme saatlerinin eklenmesi, sisteme giriş saatlerinin esnek olması ve evde yapılabilecek etkinliklere yer verilmesi önerilerinde buldukları tespit edilmiştir. İçerik ile ilgili olarak de öğretmenlerin

EBA içeriklerinin çocukların seviyesine uygun, bireysel farklılıklara göre hazırlanması ve içeriklerin daha faydalı hale getirilmesi, reklam içeren içeriklerin kaldırılması, daha fazla ders videosunun yayınlanması ve ülke genelinde ortak tek kitap kullanılması önerilerinde buldukları ortaya çıkmıştır. *Uygulama* ile ilgili olarak ise öğretmenlerin çalışan öğretmenlerin ödüllendirmesi, uzaktan eğitime devam edilmesi, derse katılımın zorunlu hale getirilmesi, her öğrenciye ulaşabilme olanağı sunulması, evde çalışma ortamının sağlanması, canlı derslerin evden değil sınıf ortamından yapılması ve veli ve öğrencilere psikolojik destek sağlanması önerilerinde buldukları tespit edilmiştir.

Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öneriler ile ilgili olarak öğretmenlerin ifade ettiği görüşlerden bazı örnekler şu şekildedir:

Alt yapıya ilişkin öneriler: *“EBA'nın altyapısı daha da güçlendirilmeli”* (Ö4). *“EBA canlı dersler ile ilgili gerekli altyapı sağlamlaştırılırsa EBA canlı dersler çok faydalı olur.”* (Ö35).

Hazırlığa ilişkin öneriler: *“Her öğrenciye ve öğretmene bilgisayar, tablet ve internet olanağı sağlanmalı.”* (Ö7), *“Ailelere uzaktan eğitim hakkında çevrimiçi de olsa seminer verilebilir.”* (Ö38).

Planlamaya ilişkin öneriler: *“Canlı ders saatleri öğleden sonraki saatlere konulursa katılımın daha yüksek olacağı kanaatindeyim”* (Ö21). *“Ders süreleri daha uzun ve konular daha somut şekilde anlatılmalı.”* (Ö30).

İçeriğe ilişkin öneriler: *“Tüm Türkiye’de aynı kitaplar kullanılmalı.”* (Ö32), *“EBA TV daha da zenginleştirilerek devam edilmelidir.”* (Ö35).

Uygulamaya ilişkin öneriler: *“Her öğrenciye ulaşım sağlanmalı.”* (Ö34), *“Derslerimizi canlı olarak sınıflarımızdan anlatmalıyız.”* (Ö42).

Sınıf öğretmenlerinin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitimin daha sağlıklı bir şekilde işlemesi için çeşitli başlıklarda önerilerde buldukları görülmektedir. Genel olarak öğretmenlerin geliştirdikleri önerilerin EBA'nın alt yapısı, uzaktan eğitime hazırlık, uzaktan eğitimi planlama, uzaktan eğitimin içerik ve uygulama sürecine yönelik olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin daha iyi işleyen bir uzaktan eğitim arzuladıkları söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin Covid-19 sürecinde gerçekleştirdiği eğitim faaliyetleri uzaktan eğitime hazırlık yapma, öğrencilerle paylaşımda bulunma, çevrimiçi ders verme, veli ve öğrencilerle iletişime geçme ve öğrencileri izleme olarak ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede öğretmenlerin, veli ve öğrencilerle görüşüp iletişime geçtikleri, uzaktan eğitim ile ilgili etkinlik hazırlayıp öğrenci ve velileri yönlendirdikleri; öğrencilere ödev gönderdikleri, EBA platformu üzerinden ders anlatım videoları

ile oyun ve etkinlik paylaştıkları; öğrencilerin ödevlerini ve okudukları kitapları takip-kontrol ettikleri, çeşitli çevirim içi programlar ve EBA platformu aracılığıyla canlı ders işledikleri görülmektedir. Benzer bir çalışmada (Kırmızıgül 2020) da EBA aracılığıyla öğretmenlerin öğrencileri ödevlendirdiği, öğrencileriyle iletişim ve etkileşim içinde olduklarını tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrencileri ile bağlarını koparmadıkları, tam tersine bu süreçte aktif bir şekilde çalıştıkları görülmektedir. Öğretmenlerin bu süreçte görev üstlendikleri, sorumluluk yükledikleri ve çözümün bir parçası oldukları görüşlerden anlaşılmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin öğretim sürecinin kesintiye uğramaması ve öğrencilerin motive edilmeleri açısından ne kadar önemli olduklarını da göstermektedir. Bu çerçevede öğretmenlerin desteklenmesi ve motive edilmesi gerekmektedir.

Öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerini nasıl gerçekleştirdikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler, teknolojiyi kullanarak ve öğrencileri takip ederek uzaktan eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Bu çerçevede öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerini bilgisayar, internet, iletişim araçları ve çeşitli mesajlaşma programlarından yararlanarak, veli ve öğrencilerle iletişime geçerek, öğrencileri yönlendirip takip ederek, EBA ve çeşitli çevrim içi platformları kullanarak gerçekleştirdikleri görülmektedir. Aslında yüz yüze eğitimde kullanılmayan birçok yöntem ve araç gerecin uzaktan eğitim sürecinde kullanıldığını söyleyebiliriz. Literatür incelendiğinde öğretmenlerin genel olarak öğretmen merkezli yöntem ve teknik kullandıkları görülmektedir (Özdaş, 2018; Akpınar ve Gezer, 2010). Uzaktan eğitim sürecinde farklı araç gereçlerin kullanılması öğretmenlerin yeniliklere açık olduğunu da göstermektedir. Kırmızıgül'e (2020) göre salgın sürecinde öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgi ve becerilerinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Öğretmenler, sürecin getirdiği koşulları dikkate alarak dijitalleşen eğitime ayak uydurmak için çaba göstermişlerdir.

Araştırmadan elde edilen verilere göre öğretmenler Covid-19 sürecindeki eğitim faaliyetlerini memnun edici, elverişsiz ve sınırlı olmak üzere üç farklı şekilde değerlendirmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinden memnun olanlar uzaktan eğitimi başarılı, motive edici, olumlu, güzel, yararlı, iyi, verimli, yeterli, eğlenceli ve öğretici olarak değerlendirirken sınırlı bulanlar; uzaktan eğitimin yararlı ama eksik olduğunu, yetersiz olsa da olması gerektiğini, yeterince verimli olmasa da öğrenciyi eğitim içinde tuttuğu için faydalı bulduklarını ancak platforma bağlanmada sorun olduğunu değerlendirmektedir. Benzer şekilde Pınar ve Akgül (2020) yaptıkları çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitimi yararlı bulduklarını, uzaktan eğitimi işlevsiz bulanlar ise bu eğitimin sağlıklı işlemediğini, yeterli olmadığını, alt yapı olarak eksik olduğunu ve teknolojiye bağımlılık yaptığını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecine ilişkin eleştirilerin olması kabul edilebilir bir durumdur. Çünkü kısa bir sürede sistemi milyonlarca öğrenciye sorunsuz bir şekilde açmak ve bu sistemi sorunsuz bir şekilde işletmek mümkün görünmemektedir. Ancak bütün eleştirilere ve eksiklerine rağmen uzaktan eğitim siste-

minin kısa bir süre içinde hizmete sunulması Milli Eğitim Bakanlığı açısından takdir edilmesi gereken bir durumdur. Süreç içerisinde Milli Eğitim Bakanlığı, EBA'nın ve diğer uzaktan eğitim araçlarının kapasitesini arttırarak öğrencilerin erişimlerini kolaylaştırmıştır.

Araştırma bulgularına göre öğretmenler, Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerinde alt yapı, katılım, planlama, haberleşme, belirsizlik ve EBA platformu ile ilgili sorunlarla karşılaştığı ortaya çıkmıştır. *Alt yapı* ile ilgili olarak öğretmenlerin internet erişimlerinin sınırlı olması, güvenilirliği şüpheli programları kullanmak zorunda kalma, uzaktan eğitim için veli şartlarının eşit olmaması, evde uygun ortam ve teknolojik araçların olmaması ile velilerin teknolojiyi kullanma eksiği gibi sorunlarla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Yılmaz vd. (2020) de teknolojik imkânsızlıkların uzaktan eğitim hizmetlerindeki verimi düşürdüğünü Arat ve Balkan (2011) da uzaktan eğitimde iletişim altyapısında yaşanan sıkıntıların eğitimi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Zhang vd. (2020) de çevrimiçi öğretim altyapısının zayıflığı, öğretmenlerin deneyimsizliği, bilgi boşluğu, evde karmaşık ortam gibi sorunlar olduğunu tespit etmişlerdir. Dolayısıyla canlı derslerin daha yoğun kullanılması için EBA platformunun internet alt yapısının güçlendirilmesi gerekir. *Katılım* ile ilgili olarak öğretmenler öğrenci motivasyonunun düşük olması, öğrencilerin derslere ilgisiz olması, derslerden soğumaları, evde eğitim görmek istememeleri, derslere katılımın az olması, velilerin teknolojiyi kullanma eksikliği ve öğrencinin platform üzerinden iletişim kuramaması gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Süreç öğrenciler açısından değerlendirildiğinde katılım ile ilgili yaşanan sorunlarının kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Çünkü herkes gibi öğrenciler de sürece hazırlıksız yakalanmışlardır. Katılım ile ilgili eksiklikler bir yandan evde eğitim için sağlanan imkânlar ile ilgilidir. Elbette gerek teknik anlamda gerekse maddi imkânlar açısından kısa sürede bu sorunların çözümü kolay olmayacaktır. Diğer tarafta öğrencilerdeki motivasyon düşüklüğü ve derse karşı ilgisizlik, alışılmış yöntemlerin terk edilmesi veya uygulanamaması ile ilgili olabilir. Öğretmenler, öğrencileri öğrenme öğretme sürecine dâhil etmek için yüz yüze eğitimin avantajlarını kullanırken uzaktan eğitim sürecinde bunun teknik olarak mümkün olmaması öğrencilerde motivasyon düşüklüğüne ve derse karşı ilgisizliğe sebep olmuş olabilir. Benzer araştırmalar, araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Örneğin Yılmaz vd. (2020) öğrencilerin güdülenememe sorununu yaşadıklarını tespit etmiştir. *Planlama* ile ilgili olarak öğretmenler, mevcut ölçme değerlendirmenin yetersiz kalması, EBA TV'deki çalışmaların güncel olmaması, canlı ders sürelerinin kısa olması, canlı ders saatlerinin erken saatlere ayarlanması gibi sorunlarla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. *EBA Platformu* ile ilgili olarak öğretmenler alt yapının zayıf olması, platforma bağlanma sıkıntısı, sistemin hata vermesi ile ses ve görüntünün eş zamanlı olmaması gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Can (2020), EBA üzerinden yapılan açık ve uzaktan eğitime erişimin sınırlı kaldığını, Yılmaz vd. (2020) de uzaktan eğitime girişte ve ders esnasında öğrencilerin %68'inin bağlantı problemi yaşadığını tespit etmiştir. Bunun yanında öğretmenler iletişimin kopması, veli duyarsızlığı,

veliye ulaşamama, çalışmalardan dönüt alamama ve bütün öğrencilere ulaşamama gibi *haberleşme*; salgın sürecinin uzaması, sürecin ne kadar süreceğinin bilinmemesi ile veli ve öğrencilerin eğitimi geçici bir süreç olarak görmesi gibi *belirsizlik* sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar. Bütün bunlar alışılmışın dışına çıkılması ile açıklanabilir. Çünkü öğretmenler ilk defa uzaktan eğitim sistemi ile karşılaşmışlardır. Dolayısıyla, sistemi tanıma ve sisteme uyum sağlama gibi durumlar yukarıda belirtilen sorunlara yola açtığı söylenebilir. Diğer bir sebep de sürecin belirsizliğinden ve salgın sürecinin endişe, korku ve kısıtlamalarından kaynaklanabilir. Salgın sürecinde, uzaktan eğitim sürecini yönetmede öğretmen ve velilerin sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Bu durum, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de sürece hazırlıksız yakalanma ilgili olduğu söylenebilir. Araştırmalar, uzaktan eğitim sürecinde yetersiz alt yapı ve araç gereç yetersizliği konusunda sorunların yaşandığını göstermektedir (Abuhammad, 2020, Yılmaz vd. 2020). Bu süreçte uzaktan eğitim platformlarına bağlanmak için hem bilgisayar, tablet, telefon gibi araçlara ihtiyaç artmış, hem de bu platformlara aşırı yüklenmeden dolayı internete bağlanmada sorunlarla karşılaşıldığı gözlenmiştir. Salgın sürecindeki uzaktan eğitim, planlanmamış ve daha önce deneyimlenmemiş bir süreci içerdiğinden öğretmen, öğrenci ve öğrenci velilerinin araştırmanın yapıldığı dönemde çeşitli sorunlarla karşılaşmaları olağan karşılanabilir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerine yönelik geliştirdikleri önerilerin EBA platformunun alt yapısı, sürece hazırlık, sürecin planlaması, eğitimde kullanılan içerikler ve faaliyetlerin uygulanması ile ilgili olduğu görülmektedir. Can (2020), Coronavirüs (Covid-19) salgınının, Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim sisteminin altyapı, erişim, güvenlik, içerik, tasarım, uygulama, kalite, mevzuat ve pedagojik açıdan güçlendirilmesi gerektiğini, Özer (2020) de tüm eğitim paydaşlarının akademik ve sosyal yönden desteklenmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. *Alt yapı* ile ilgili olarak öğretmenler EBA’nın alt yapısının güçlendirilmesini, EBA platformundaki sorunların giderilmesini ve kolay kullanılabilen bir programa dönüştürülmesini önermekte iken *hazırlık* ile ilgili olarak okul müdürlerinin eğitimi organize etmesini, öğretmen ve öğrencilere bilgisayar ve internet sağlanmasını, veli ve öğrencilere psikolojik destek verilmesini, uzaktan eğitim ile ilgili öğretmenlerin eğitilmesini, EBA’ya giriş için ücretsiz ve sınırsız internet imkânının sağlanmasını ve öğrenciye ulaşım olanağının artırılmasını önermektedirler. *Planlama* ile ilgili olarak öğretmenler, planlamanın yaş ve ihtiyaca göre yapılmasını, canlı derslerin kaldırılmasını, televizyon yayınlarına daha çok zaman ayrılmasını, ders sürelerinin artırılmasını, soru çözme saatlerinin eklenmesini ve sisteme giriş saatlerinin esnek olmasını önermektedirler. İçerik ile ilgili olarak öğretmenler EBA içeriklerinin çocukların seviyesine uygun ve bireysel farklılıklara göre hazırlanması, içeriklerin daha faydalı hale getirilmesini, reklam içeren içeriklerin kaldırılmasını, daha fazla ders videosunun yayınlanmasını, ülke genelinde tek ortak kitap kullanılmasını ve evde yapılabilecek etkinliklere de yer verilmesini önermektedirler. *Uygulama* ile ilgili olarak ise öğretmenler, çalışan öğretmenlerin ödüllendirmesini, uzaktan eğitime devam edilmesini, derse

katılımın zorunlu hale getirilmesini, her öğrenciye ulaşabilme olanağı sunulmasını, evde çalışma ortamının sağlanmasını, canlı derslerin evden değil sınıf ortamından yapılmasını önermektedirler. Arat ve Bakan (2011) göre de uzaktan eğitimde hem bireysel hem de kurumsal talepler giderek artmaktadır. Yılmaz vd. (2020) yaptıkları araştırmaya göre velilerin %68'i uzaktan eğitim çalışmalarının salgın döneminden sonra da devam etmesini istediklerini bulmuştur. Bu açıdan uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimle beraber verilmesi daha faydalı olabilir.

Sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde salgın sürecindeki uzaktan eğitim bir tercih değil, zorunluktan doğan bir eğitim şekli olmuştur. Araştırma bulguları öğretmenlerin, uzaktan eğitim sistemini sahiplendikleri görülmektedir. Bu bağlamda EBA ve diğer platformlar üzerinden iletişim kurdukları, canlı ders yaptıkları, öğrencileri ödevlendirdikleri, sürecin genel olarak kendileri açısından olumlu ancak çeşitli sebeplerden dolayı öğrenciler açısından sınırlılıklarının olduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler sistemden kaynaklı alt yapı sorunları, velilerle ve öğrencilere yeterli düzeyde ulaşamama ile ilgili sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Son olarak öğretmenler, uzaktan eğitim sistemi için EBA alt yapısının güçlendirilmesi, öğretmen ve öğrencilere alt yapı desteğinin sağlanması gibi çeşitli önerilerde bulunmuşlardır.

Kaynakça

- ABUHAMMAD, Sawsan (2020). Barriers to distance learning during the COVID-19 outbreak: A qualitative review from parents' perspective. *Heliyon*, 6(11), 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e05482>
- AKPINAR, Burhan ve GEZER, Burcu (2010). Öğrenen merkezli yeni eğitim yaklaşımlarının öğrenme-öğretme sürecine yansımaları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 1-12. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/787086> adresinden alınmıştır.
- AKTAY, Sayım ve KESKİN, Tuba (2016). Eğitim bilişim ağı (EBA) incelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27-44.
- ARAT, Turgay ve BAKAN, Ömer (2011). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1-2), 363-374. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/116745> adresinden alınmıştır.
- BİLGİÇ, Hatice Gökçe ve TÜZÜN, Hakan (2020). Issues and challenges in web-bases distance education programs in Turkish higher education institutes. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21(1), 143-164.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2005). Anket geliştirme *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133 – 151. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/256394> adresinden alınmıştır.
- CAN, Ertuğ (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları*. 6(2), 11-53.

- DİKMEN, Semih ve BAHÇECİ, Ferhat (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejileri: Fırat Üniversitesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7 (2), 78-98. <https://doi.org/10.33907/turkjes.721685>
- EMİN, Muberra Nur (2020). Koronavirüs salgını ve acil durumda eğitim. *Seta Perspektif*, 268, 1-4.
- HARRİSON, Tom (2019). How distance education students perceive the impact of teaching videos on their learning. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, <https://doi.org/10.1080/02680513.2019.1702518>
- KAYA, Zeki (2002). *Uzaktan eğitim*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- KIRMIZIGÜL, Hafize Gamze (2020). Covid-19 Salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289. <https://dergipark.org.tr/en/pub/asead/issue/54658/725274> adresinden alınmıştır.
- MARSHALL, Cacherine and ROSSMAN, Gretchen B. (2006). *Designing qualitative research*, Sage, London.
- MİLES, Matthew B. and HUBERMAN, A. Michael (1994). *Qualitative data analysis*, Sage. New York.
- ÖZDAŞ, Faysal (2018). Pre-service teachers' perceptions with regard to teaching-learning processes. *Journal of Education and Learning*, 7(3), 188-196. <https://doi.org/10.5539/jel.v7n3p188>
- ÖZER, Bekir (1990). Uzaktan eğitim sisteminin evrensel yapısı. *Kurgu Dergisi*, 8, 569- 594.
- ÖZER, Mahmut (2020). Türkiye'de COVID-19 salgını sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atılan politika adımları. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1124-1129. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.722280>
- PINAR, Mehmet Ali ve AKGÜL, Güldem Dönel (2020). Covid-19 salgını sürecinde fen bilimleri dersinin uzaktan eğitim ile verilmesine yönelik öğrenci görüşleri. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 2020, 10 (2), 461-486. <https://doi.org/10.26579/jocress.377>
- WILLIAMSON, Ben; EYNON, Rebecca and POTTER, John (2020). Pandemic politics, pedagogies and practices: Digital technologies and distance education during the coronavirus emergency. *Learning, Media and Technology*, 45(2), 107-114. <https://doi.org/10.1080/17439884.2020.1761641>
- YAMAMOTO, Gonca Telli ve ALTUN, Deniz (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi(online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. <https://doi.org/10.32329/uad.711110>
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- YILMAZ, Ayşe Bağrıaçık and BANYARD, Phil (2020). Engagement in distance education settings: A trend analysis. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21(1), 101-120. <https://doi.org/10.17718/tojde.690362>
- YILMAZ, Ercan; MUTLU, Hüseyin; GÜNER, Burak; DOĞANAY, Gökhan ve YILMAZ, Demet (2020). *Veli algılarına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Palet Yayınları, Konya
- YIN, Robert K. (2003). *Case study research design and methods*, Sage Publications, London.
- ZHANG, Wunong; WANG, Yuxin; YANG, Lili and WANG, Chuanyi (2020). Suspending classes without stopping learning: China's education emergency management policy in the COVID-19 outbreak. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(3), 3-6. <https://doi.org/10.3390/jrfm13030055>